

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЧИННИКІВ, ЯКІ СТРИМУЮТЬ ТА СТИМУЛЮЮТЬ РОЗВИТОК ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ НА МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

© Перерва П.Г., Маслак М.В., 2015

Сучасний розвиток світової економіки визначається рівнем технологічного оновлення базових галузей економіки. Це передбачає зменшення ролі сировинних і низько-технологічних секторів економіки та пріоритетну підтримку високотехнологічних та інноваційних виробництв. У таких умовах моральна застарілість вітчизняного обладнання та незначна частка високих технологій у промисловому виробництві суттєво впливає на зниження рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємств провідних галузей національної економіки. В умовах загальної соціально-економічної кризи перед Україною особливо актуальним постає питання активізації трансферу технологій у вітчизняному машинобудівному комплексі [1]. Адже машинобудування — одна із найважливіших галузей національної економіки України, яка визначає стан економічного та технологічного розвитку країни у цілому.

Серед чинників, які перешкоджають створенню системи трансферу вітчизняних технологій у машинобудуванні доцільно виокремити сукупність факторів [2, 3], які за сферою впливу слід поділити на внутрішні та зовнішні (табл.1).

Таблиця 1

Чинники, що стримують комерціалізацію вітчизняних технологій

№	Внутрішні	Зовнішні
1	відсутність власних коштів, необхідних для виготовлення наукомісткої продукції	низький рівень централізованого фінансування інноваційних розробок
2	застаріле технологічне обладнання, що не дозволяє впроваджувати деякі прогресивні сучасні технології	високі процентні ставки за користування кредитами, неефективна амортизаційна політика та недостатнє податкове стимулювання інновацій
3	неготовність керівництва та персоналу до інноваційних перетворень	високий рівень економічного та фінансового ризику інновацій
4	недостатній рівень знань і досвіду роботи у сфері науково-технічних розробок, нестача кваліфікованого персоналу у цій сфері	обмеженість та недостатній рівень розвитку інститутів підтримки та розвитку інноваційної діяльності, закриття великої кількості науково-дослідних інститутів та дослідно-конструкторських бюро
5	відсутність належних механізмів моніторингу та оцінки ринкових тенденцій;	низький рівень попиту на інноваційні розробки в середині країни, внаслідок низької купівельної спроможності
6	недосконалість систем збуту та маркетингу	недостатньо повна законодавча та нормативно-правова база
7	спеціалізація наукових установ, які Україна отримала у спадок, не завжди відповідає національним пріоритетам розвитку; переорієнтація наукових досліджень потребує значних коштів і часу	ліберальна політика держави щодо імпорту наукоємної продукції, значна кількість якої потрапляє на ринок без відповідних сертифікатів і сплати відповідних податків, що ставить українських виробників у нерівні умови

Отже, до основних внутрішніх факторів можна віднести відсутність власних коштів, застаріле технологічне обладнання та недостатній рівень досвіду; до основних зовнішніх факторів належать низький рівень централізованого фінансування інноваційних розробок, високі процентні ставки за користування кредитами, неефективна амортизаційна політика та недостатнє податкове стимулювання інновацій.

Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури

В цілому державна політична думка П.Г.Перерви [2, 3] у сфері трансферу технологій має бути спрямованою на збереження та подальший розвиток технологічно розвинених галузей економіки. Трансфер технологій залежить від багатьох чинників, які систематизовані нами в табл. 2, з якої слідує, що існує декілька підходів щодо визначення факторів впливу на трансфер технологій машинобудівного підприємства, систематизація яких дозволяє виділити: зовнішні та внутрішні, які в свою чергу складають макро-, мікро- та мезорівень.

Таблиця 2

Чинники, що впливають на трансфер технологій машинобудівними підприємствами

Система чинників	Чинники, що перешкоджають трансферу технологій машинобудівними підприємствами	Чинники, що сприяють трансферу технологій машинобудівними підприємствами
Економічні	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність джерел фінансування; - високий економічний ризик; - відсутність попиту на продукцію; - низькі доходи населення; - низька ступінь інтегрованості машинобудування в світогосподарську систему; - зменшення попиту на продукт машинобудування 	<ul style="list-style-type: none"> - наявність необхідних фінансових ресурсів; - розвиток конкуренції на ринку машинобудування; - державна фінансова підтримка інноваційної діяльності в машинобудівній галузі; - високі доходи населення; - високий рівень інтегрованості машинобудування в світогосподарську систему; - поява нових вимог споживачів до якості продукту машинобудування
Технологічні	<ul style="list-style-type: none"> - слабкість матеріально-технічної та наукової бази; - застаріла техніка та технологія; - низький науково-технічний потенціал підприємств, регіонів та держави 	<ul style="list-style-type: none"> - наявність необхідного наукового потенціалу; - наявність технічної бази; - розвиток техніки, поява нових технологій у машинобудівній та суміжних галузях
Організаційно-управлінські	<ul style="list-style-type: none"> - сталі організаційні структури; - надмірна централізація; - відсутність інноваційної стратегії; - байдужість менеджерів до нововведень; - складність узгодження інтересів учасників інноваційних процесів - недостатність міжнародного співробітництва 	<ul style="list-style-type: none"> - гнучкість організаційних структур; - формування творчих цільових груп; - децентралізація; - кваліфікований маркетинг; - міжнародна науково-технічна кооперація, нові форми співробітництва; - створення інноваційної інфраструктури
Правові	<ul style="list-style-type: none"> - недосконалість законодавчої бази з питань інноваційної та інвестиційної діяльності; - недосконалість законодавчої бази з питань охорони інтелектуальної власності; - недосконалість законодавства в сфері машинобудування 	<ul style="list-style-type: none"> - законодавчі заходи (особливі пільги, закони), що заохочують інноваційну та інвестиційну діяльність; - підтримка розвитку машинобудування владою; - розробка державної концепції розвитку машинобудування
Політичні	<ul style="list-style-type: none"> - політична нестабільність; - неочікувані події: екологічні і техногенні катастрофи, терористичні акти 	<ul style="list-style-type: none"> - політична стабільність; - задовільна криміногенна обстановка

Соціально-психологічні	<ul style="list-style-type: none"> - опір змінам; - страх невизначеності; - низький професійний статус іноватора; - відсутність матеріальних стимулів та умов творчої праці; - відплив наукових кадрів; - низька машинобудівна активність 	<ul style="list-style-type: none"> - сприйнятливність до змін, нововведень; - моральна та матеріальна винагорода; - можливість самореалізації; - розвиток умов творчої праці; - висока машинобудівна активність
Інформаційно-комунікативні	<ul style="list-style-type: none"> - недостатня інформація про інновації; - недостатній обмін інформацією для управління інноваціями; - замкнутість і обмеженість міжгалузевих зв'язків; - відсутність достатнього захисту всіх видів власності на інформаційні ресурси 	<ul style="list-style-type: none"> - можливість машинобудівного підприємства швидко одержувати необхідну інформацію; - правильний вибір інформаційних каналів; - придбання ліцензій, патентів, ноу-хау; - розширення горизонтальних потоків інформації

Кожна з виділених груп факторів впливає на процес трансферу технологій машинобудівного підприємства, проте ступінь їх впливу різна. Так, загальний макроекономічний стан держави формує умови функціонування галузі в цілому та її інноваційно-інвестиційну активність. Стан та розвиток галузі визначають можливості здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності окремого машинобудівного підприємства, виходячи з його внутрішніх потреб та наявних ресурсів. Тобто, чинники макrorівня опосередковано впливають на інноваційно-інвестиційну діяльність підприємства, а мезо- та мікрорівнів – безпосередньо.

1. Перерва П.Г. Науково-інноваційний потенціал України та сучасні проблеми його використання / П.Г. Перерва, О.В. Жегус. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: archive.nbuv.gov.ua/portal/Natural/vcpi/TPtEV/2011_26/statiya/Pererva.pdf

2. Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства / П.Г. Перерва, Н.П. Ткачова // Економіка розвитку. — Харків : ХНЕУ, 2011. — № 4 (60). — С. 116-120

3. Перерва П.Г. Трансфер технологій : монографія / [П.Г. Перерва, Д. Коциски, Д. Сакай, М. Верешне Шомоши]. — Х. : Віровець А.П. «Апостроф», 2012. — 668 с.